Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică”

COM(2009) 586 final

(2011/C 44/33)

Raportor: **dna DARMANIN**

La 28 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică”

COM(2009) 586 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 iunie 2010.

În cea de-a 464-a sesiune plenară, care a avut loc la 14 și 15 iulie 2010 (ședința din 15 iulie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 141 de voturi pentru, 1 vot împotrivă și 1 abținere.

1. **Concluzii și recomandări**

1.1 CESE salută Comunicarea Comisiei pe tema *„Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică”*. Aceasta reprezintă un pas înainte foarte important pentru realizarea unuia dintre obiectivele Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, prin care dividendul digital va deveni parte integrantă a Agendei digitale europene.

1.2 CESE susține Comisia în eforturile sale de a asigura respectarea de către statele membre a termenului-limită 2012 prevăzut pentru eliberarea spectrului de frecvențe radio. CESE înțelege că anumite țări ar putea avea dificultăți și motive realiste pentru a nu respecta acest termen-limită. În orice caz, nerespectarea termenului-limită ar trebui să aibă motive întemeiate, iar aceste state ar trebui să elibereze spectrul de frecvențe în cel mai scurt timp posibil după ianuarie 2012.

1.3 CESE recunoaște că dividendul digital, care are resurse foarte limitate, și anume spectrul de frecvențe radio, ar putea prezenta avantaje economice și sociale considerabile pentru Europa, cu condiția ca utilizarea sa să fie definită în mod corespunzător și garantată. Aceste avantaje ar consolida și mai mult piața unică europeană și ar putea spori coeziunea economică, socială și teritorială, asigurând astfel realizarea unora dintre obiectivele sociale promovate în cadrul UE.

1.4 CESE consideră, de asemenea, că acest proiect emblematic pentru Agenda digitală este totodată și un bun instrument de promovare a avantajelor UE. Într-o perioadă în care scepticismul față de UE este pe o pantă ascendentă, iar cetățenii nu înțeleg pe deplin potențialul unei Europe unificate, acest lucru poate reprezenta un avantaj net și palpabil, atât pentru persoane, cât și pentru întreprinderi. Acest proiect va îmbunătăți, de asemenea, nivelul de protecție a consumatorului, iar procesul nu ar trebui să atragă costuri inutile pentru utilizatorii finali.

1.5 CESE îndeamnă Comisia să inițieze o strategie integrată de comunicare care să prezinte motivele trecerii de la sistemul analogic la cel digital și avantajele obținute astfel.

2. **Introducere/informații generale**

2.1 Trecerea de la analogic la digital în domeniul televiziunii terestre în Europa va elibera frecvențe radio de mare interes, datorită eficienței sporite a transmisiei digitale. Acest „dividend digital” are un potențial considerabil de a oferi o mare varietate de servicii.

2.2 Aceasta este o ocazie unică de a răspunde cererii tot mai mari în materie de spectru de frecvențe radio, în special de a furniza servicii de bandă largă pe suport radio în zonele rurale, diminuând astfel decalajul digital și promovând adoptarea de noi servicii pe suport radio. Astfel, dividendul digital poate să contribuie în mod semnificativ la atingerea obiectivelor de competitivitate și creștere economică ale Strategiei de la Lisabona și să satisfacă anumite nevoi importante de natură socială, culturală și economică ale cetățenilor europeni.

2.3 Spectrul de frecvențe al dividendului digital va deveni disponibil pe întreg teritoriul Europei într-un interval de timp relativ scurt, deoarece toate statele membre trebuie să finalizeze operațiunea de abandonare a televiziunii analogice până în 2012, cel târziu.

2.4 Comisia a recunoscut importanța infrastructurilor de bandă largă de mare viteză pentru un mare număr de procese care sunt esențiale pentru tranziția către o economie digitală cu grad ridicat de cunoștințe și cu emisii reduse de carbon. Planul european de redresare economică aprobat de Consiliu a stabilit deja pentru conexiunile de bandă largă un obiectiv de acoperire de 100 %, care trebuie atins între 2010 și 2013.

2.5 Vor fi create noi oportunități pentru inovare. Domeniul care prezintă oportunitățile cele mai clare pentru inovare este cel al radiodifuziunii, deoarece dividendul digital oferă mari porțiuni de spectru operatorilor de radiodifuziune, permițându-le să-și dezvolte serviciile. Vor apărea, de asemenea, numeroase oportunități în sectoarele axate pe servicii, cu beneficii sociale considerabile, în domenii cum ar fi sistemul sanitar, învățământul, administrația publică și accesibilitatea și în sectoarele unde întreprinderile mici și mijlocii pot să profite de acces sporit la economie.

3. **Avantajele economice și sociale ale dividendului digital**

3.1 Impactul economic potențial va depinde de nivelul real al cererii viitoare de servicii noi, care este dificil de cuantificat în acest stadiu. Cu toate acestea, un studiu recent al Comisiei estimează că, în urma coordonării de către UE a spectrului de frecvențe al dividendului digital în ansamblul său, se vor obține, dacă acest lucru se realizează până în 2015, câștiguri potențiale în valoare de 20-50 de miliarde EUR (într-o perioadă de 15 ani), față de cazul în care țările UE acționează individual. Această estimare ține cont de posibilele aplicații noi, cum ar fi radiodifuziunea terestră avansată și conexiunile de bandă largă pe suport radio.

3.2 Sectorul tehnologiilor va beneficia de pe urma condițiilor armonizate din cadrul UE, întrucât majoritatea echipamentului folosit va fi standardizat și raționalizat. În plus, potențialul sectorului în materie de inovare va spori considerabil și va fi mai bine orientat, ceea ce va fi deosebit de favorabil acestui sector, mai ales pentru actorii de pe piață care au făcut investiții considerabile în inovare.

3.3 Principalul impact social rezultat în urma eliberării spectrului de frecvențe ar fi accesul sporit la banda largă pentru toți. Chiar și în prezent, zonele rurale sunt uneori private de un acces corespunzător la internet. Prin intermediul dividendului digital, internetul ar putea fi accesibil pentru toți și serviciile de internet vor fi mai răspândite, consolidând astfel și mai mult piața internă. Întrucât internetul în bandă largă va fi disponibil, de asemenea, în majoritatea zonelor rurale, CESE este de părere că întreprinderile vor putea opta să nu se situeze în zonele urbane, ceea ce va atrage, prin urmare, relocalizarea industriei, care a fost concentrată până în prezent în zonele urbane, din motive logistice și de comunicare. O astfel de relocalizare ar putea avea drept consecințe un grad sporit de ocupare a forței de muncă în zonele rurale, precum și o influență pozitivă asupra mediului, întrucât suprapopularea din zonele urbane nu încurajează practicile durabile. Cu toate acestea, Comitetul își reiterează poziția, asumată în cadrul mai multor avize, cu privire la necesitatea unui serviciu universal de bandă largă de care să beneficieze toți cetățenii, cu adoptarea unor măsuri care să permită accesul neîngrădit la acesta al persoanelor cu handicap.

3.4 Consumatorii vor avea mai multe posibilități de a alege, întrucât, pe măsură ce va fi folosită o porțiune tot mai mică din spectrul de frecvențe, gama de canale de televiziune va fi tot mai largă, alături de servicii de cea mai bună calitate. În plus, posibilitatea de a viziona conținut televizat prin intermediul dispozitivelor multimedia mobile conferă o nouă dimensiune accesului la televiziune. Mai mult, dividendul digital va determina îmbunătățiri considerabile ale calității vieții utilizatorilor. CESE subliniază că statele membre ar trebui să garanteze o protecție adecvată a consumatorilor pe durata procedurii de abandonare a sistemului analogic (ASO) și să se asigure că acestora nu li se vor impune cheltuieli inutile.

3.5 Un câștig suplimentar obținut de pe urma dividendului digital constă în posibilitatea de a demonstra potențialul și avantajele Uniunii, ale cărei țări aplică standarde unice. Într-o perioadă în care scepticismul față de UE este pe o pantă ascendentă, dividendul digital reprezintă un alt avantaj palpabil de care ar trebui să profite întreaga UE.

4. **Considerații necesare**

4.1 Cu siguranță că abandonarea televiziunii analogice și adoptarea ulterioară a televiziunii digitale vor îmbunătăți considerabil utilizarea spectrului de frecvențe. De fapt, în sistemul televiziunii digitale, fiecare canal de frecvență radio (cu o lățime de bandă de 8 MHz) poate difuza în medie cinci sau șase emisiuni televizate. Acest lucru înseamnă că, după trecerea completă la televiziunea digitală, spectrul de frecvențe utilizat pentru emisia televizată ar trebui să scadă la o cincime sau o șesime din necesarul de până atunci. În țările în care sunt introduse rețelele monofrecvență (SFN), spectrul s-ar putea lărgi de zece ori, după o alocare optimă a diferitelor rețele de televiziune.

4.2 Este neîndoielnic că spectrul de frecvențe eliberat în acest mod reprezintă o resursă prețioasă, în special în țările în care televiziunea prin cablu nu este prea dezvoltată, iar spectrul de frecvențe radio este, într-adevăr, o resursă limitată. Acest spectru recent eliberat poate fi utilizat în mod optim pentru serviciile de bandă largă pe suport radio, care sunt importante îndeosebi pentru zonele rurale, unde lipsa serviciilor de internet de mare viteză este cu siguranță una dintre cauzele inerției în plan economic și ale excluziunii sociale. Comitetul este de părere că aceste servicii vor contribui la creșterea coeziunii economice, sociale și teritoriale în aceste zone.

4.3 Este posibil ca motivul trecerii de la analogic la digital să nu fi fost evidențiat în mod clar în trecut. Publicul ar putea avea impresia că această trecere se face numai în scopuri ce țin de profitul comercial al operatorilor de televiziune, deoarece schimbarea echipamentelor electrocasnice ar putea implica anumite costuri. Prin urmare, este esențial să se pregătească și să se pună în aplicare o strategie de comunicare corespunzătoare, astfel încât să se facă cunoscut adevăratul motiv al acestei schimbări.

4.4 Este foarte important ca toate statele membre să folosească în comun aceeași bandă, pentru a permite prestarea unui serviciu universal în întreaga UE, de care să beneficieze toți cetățenii europeni. Banda de 800 MHz, situată în sub-banda UHF de 790-862 MHz, reprezintă alegerea cea mai bună.

4.5 Conferința europeană a administrațiilor de poștă și telecomunicații (CEPT) va fi responsabilă cu redactarea specificațiilor tehnice pentru armonizarea benzii de 800 MHz, în strânsă cooperare cu diferitele autorități naționale de reglementare, care sunt familiarizate cu situația actuală în materie de spectru de frecvențe din țările lor.

4.6 Pentru a deschide banda de 800 MHz către comunicațiile de bandă largă pe suport radio, este esențial ca statele membre să finalizeze procedura de abandonare a sistemului analogic (ASO) până la o anumită dată. Se pare că termenul-limită actual, adică 1 ianuarie 2012, nu va putea fi respectat de toate statele membre; cu toate acestea, este esențial ca statele care nu finalizează la timp procedura de abandonare a sistemului analogic să facă acest lucru într-o perioadă relativ scurtă în 2012.

4.7 Din cauza situației lor financiare critice, mulți operatori de televiziune care sunt în prezent obligați să treacă la emițătoarele TV digitale în acele state membre care sunt în curs de a implementa procedura ASO nu își pot permite să cumpere echipamente performante (fabricate de obicei în UE). În această situație dificilă, ei se văd obligați să achiziționeze echipamente de transmisie mai ieftine, însă cu performanțe reduse și mai puțin fiabile, fabricate de obicei în Extremul Orient. În consecință, aceste echipamente ar putea să nu mai funcționeze după numai doi sau trei ani, obligându-i astfel pe operatorii de radiodifuziune să cumpere alte echipamente de transmisie (cu speranța că vor fi mai fiabile și mai performante).

4.8 În cadrul scenariului economic actual, operatorii de televiziune, în special micii operatori, ar putea întâmpina dificultăți în finanțarea schimbării echipamentelor, din motive ce țin de trecerea la sistemul digital. Prin urmare, CESE este de părere că ar trebui creat un tip de structuri de prefinanțare, pentru a asista astfel de IMM-uri pe durata procesului de adaptare la noile tehnologii. Este posibil ca o asemenea asistență să nu fie sub formă de subvenții: ar putea fi legată de disponibilitatea fondurilor înainte de investiție, care vor fi apoi rambursate într-o perioadă de timp fezabilă, cum este cazul împrumuturilor. În plus, sistemele de garantare ar trebui să se orienteze și ele către acordarea de asistență IMM-urilor din acest domeniu.

4.9 Rezultatul de ansamblu ar putea consta într-o slabă calitate a serviciilor de televiziune pentru utilizatorii finali și în pierderi economice pentru operatorii de radiodifuziune, care, din cauza unor dificultăți financiare temporare, sunt obligați să investească dublu. O prelungire a termenului prevăzut pentru procesul de abandonare a sistemului analogic (ASO) ori ajutorul financiar acordat operatorilor de radiodifuziune ar evita aceste probleme și ar permite implementarea unei rețele armonizate în toate statele membre.

4.10 Statelor membre li se va recomanda să elibereze subbanda de 790-862 MHz pentru dividendul digital, însă nu vor fi obligate să facă acest lucru. Dacă situația în materie de spectru a unui stat este de așa natură încât în restul spectrului UHF nu pot fi intercalate toate serviciile de transmisie televizată, statului respectiv i se va permite să își mențină serviciile de transmisie televizată în banda de 800 MHz. Statele pot alege, de asemenea, ca o soluție de compromis, funcționarea concomitentă a serviciilor de transmisie televizată și a serviciilor de bandă largă pe suport radio.

4.11 Întrucât, pe termen lung, este probabil ca toate statele membre să folosească banda de 800 MHz pentru servicii de bandă largă pe suport radio, este esențială elaborarea unor specificații tehnice adecvate, pentru a evita „efectele de frontieră” nefaste, care ar dăuna cu siguranță serviciilor de bandă largă pe suport radio, din cauza nivelurilor de putere scăzute utilizate pentru rețelele de telefonie mobilă.

4.12 Aceeași problemă se repetă în cazul țărilor care nu sunt membre UE, la frontierele UE. În aceste țări, serviciile de transmisie de mare putere existente în banda de 800 MHz vor interfera cel mai probabil cu serviciile de bandă largă pe suport radio adoptate de statele vecine care sunt membre UE. Atunci când apare o problemă de interferență cu un stat vecin care nu este membru UE, singura soluție este negocierea unui acord cu statul respectiv privind alocarea frecvențelor pentru emițătoarele sale TV amplasate în apropierea frontierei cu UE, deși acest lucru ar putea fi dificil de realizat.

4.13 Soluția optimă pentru statele membre care sunt în curs de a adopta banda de 800 MHz în scopuri legate de dividendul digital este să atingă un echilibru corespunzător între avantajele economice și cele sociale determinate de utilizarea spectrului de către operatorii de telecomunicații (care vor fi avantajați de noua lățime de bandă disponibilă) și de operatorii de radiodifuziune (care vor fi avantajați de utilizarea mai judicioasă a lățimii de bandă disponibile și de serviciile suplimentare, cu valoare adăugată mare, cum ar fi aplicațiile interactive, inclusiv e-sănătatea, e-învățarea, e-guvernarea, e-accesibilitatea etc.).

4.14 Statele membre ar trebui să depună eforturi în vederea asigurării accesibilității serviciilor de utilitate publică prin intermediul rețelei de televiziune digitală și, în același timp, să permită existența unor servicii ușor accesibile în cadrul noilor servicii mobile de bandă largă, create mulțumită benzii dividendului digital. În cazul în care procedează astfel, politicile lor vor fi neutre, garantând interesele economice, atât ale operatorilor de radiodifuziune, cât și ale operatorilor de telecomunicații.

4.15 Un aspect foarte interesant al implementării noului dividend digital constă în faptul că serviciile de televiziune vor fi tot mai accesibile prin intermediul rețelelor de telefonie mobilă de nouă generație (3G și mai recente). Aceasta înseamnă că, sub anumite aspecte, operatorii de telefonie mobilă vor oferi aceleași servicii ca operatorii de televiziune clasici, inaugurând astfel un nou spațiu pentru concurență. Cu toate acestea, se recomandă să se evite implementarea unor rețele hibride, gestionate în comun de operatorii de radiodifuziune și de operatorii de telecomunicații. Acest lucru le va permite celor două entități economice să rămână complet independente și să evite modelele de afaceri care ar putea să nu fie ușor accesibile pentru consumatori.

4.16 Aplicațiile interactive care pot fi oferite de către operatorii de televiziune în cadrul noilor lor programe digitale pot fi dezvoltate pe baza oricărui standard pentru serviciile de televiziune interactive. Cu toate acestea, este recomandabil să se folosească tehnologii cum ar fi standardul MHP (*Multimedia Home Platform*, un standard deschis pentru software intermediar conceput în cadrul proiectului DVB pentru televiziunea digitală interactivă), deoarece este o tehnologie europeană și este totodată complet deschis. Acest standard nu reclamă plata unor drepturi de autor și oferă avantaje economice operatorilor și mai ales utilizatorilor finali. Există și alte tehnologii disponibile, însă este recomandabil să se aleagă un standard deschis, oricare ar fi acesta, din motive ce țin de accesul utilizatorului final la această nouă tehnologie.

4.17 O modalitate mai eficientă de abandonare a sistemului analogic în UE o reprezintă cooperarea coordonată între statele membre, în vederea realizării unui schimb de experiență continuu, în special în ceea ce privește planificarea rețelei de televiziune digitală și eficiența optimă a spectrului. Comitetul este de părere că posturile publice naționale ar trebui să joace un rol esențial în acest schimb din cadrul UE. De fapt, „statutul public” al acestora implică prestarea unui serviciu public. Posturile publice naționale de televiziune ar trebui să fie dispuse să ofere servicii de consultanță posturilor publice de televiziune din alte state (UE și non-UE). Un avantaj caracteristic acestei abordări ar fi formarea rapidă și eficientă a operatorilor de televiziune din noile state membre, care se află de obicei într-un stadiu mai puțin avansat al dezvoltării rețelelor de televiziune digitală.

4.18 Un factor care trebuie luat în considerare în cadrul procesului de deschidere a benzii de 800 MHz către noile servicii de bandă largă pe suport radio este faptul că s-ar putea ca operatorii de televiziune care emit în prezent în banda VHF să trebuiască să treacă la banda UHF (la o dată care urmează a fi stabilită), în cazul în care canalele VHF care le corespund ar fi folosite de radiodifuziunea audio digitală (DAB). Trecerea la transmisiunea radio digitală nu va contribui în sine la dividendul digital, deoarece nu este încă limpede dacă transmisiunea analogică clasică va fi abandonată. În plus, chiar dacă se abandonează sistemul analogic, porțiunea de bandă eliberată este prea mică pentru a contribui în mod considerabil la dividendul digital. Cu toate acestea, noile servicii DAB vor utiliza cu siguranță aceeași bandă VHF utilizată în prezent de operatorii de televiziune, astfel că această chestiune va contribui și mai mult la micșorarea spectrului în canalele 21-60 ale benzii UHF.

4.19 Ar trebui remarcat, de asemenea, în cursul procesului de deschidere a benzii de 800 MHz pentru noile servicii, că operatorii de televiziune care folosesc în prezent canalele 61-69 (în banda de 800 MHz) vor trebui să se mute pe un alt canal din banda UHF, în timp ce operatorii de televiziune care folosesc în prezent canalele 21-60 nu vor fi obligați să facă nicio modificare. Acesta este un dezavantaj clar pentru operatorii de radiodifuziune care folosesc banda de 800 MHz și va trebui ca aceștia să investească timp și bani. În același timp, aceștia vor fi obligați să își oprească transmisia pe durata schimbării canalului, suportând, prin urmare, pierderea temporară a veniturilor din publicitate. Pentru acești operatori de radiodifuziune dezavantajați ar trebui acordat un ajutor financiar, potrivit principiului echității, în conformitate cu dispozițiile din tratat privind acordarea de ajutoare de stat.

4.20 Pentru a obține o eficiență maximă a spectrului, se recomandă cu fermitate ca noile tehnologii adoptate (cum ar fi codarea în sistemul MPEG-4 și DVB-T2) să facă posibilă transmisia mai multor canale de televiziune într-o bandă redusă. În același timp, adoptarea acestor noi tehnologii nu ar trebui să aibă un impact puternic asupra costurilor utilizatorilor finali, altfel posibilitatea de acces universal la aceste servicii noi ar fi serios afectată.

4.21 O altă tehnologie utilă în vederea exploatării resurselor (limitate) de spectru este reprezentată de implementarea rețelelor monofrecvență (SFN). Cu ajutorul acestei tehnologii poate fi implementată o rețea regională care folosește o singură frecvență, în timp ce în cazul rețelelor standard multifrecvență sunt necesare cel puțin trei sau patru frecvențe pentru rețelele de televiziune de dimensiuni medii. Pentru a folosi o singură frecvență, toate transmițătoarele din rețea trebuie sincronizate utilizând o referință temporală comună. Singura metodă utilizată în prezent este sistemul de poziționare globală prin satelit (GPS), care este o aplicație militară gestionată în întregime de SUA. Aceasta înseamnă că toate rețelele de televiziune monofrecvență (SFN) depind în întregime de acest sistem, care ar putea fi modificat ori întrerupt în orice moment de autoritățile din SUA, generând astfel o problemă foarte mare pentru acești operatori de televiziune.

4.22 Cu toate acestea, sistemul GPS nu este singurul sistem care permite sincronizarea rețelelor. Și alte sisteme alternative potențiale ar putea fi o sursă de sincronizare comună. UE ar putea contribui la finalizarea rapidă a proiectului GALILEO, care ar putea deveni alternativa europeană la sistemul GPS și ar permite independența completă a statelor membre UE față de sistemul militar al SUA.

4.23 Unul dintre sistemele propuse în vederea exploatării optime a benzii dividendului digital este utilizarea unui echipament inteligent de bandă largă pe suport radio, capabil să caute în mod automat benzi libere de frecvențe radio (chiar printre serviciile existente de transmisie televizată) și să folosească în mod dinamic benzile disponibile printr-o scanare continuă a frecvențelor pe durata funcționării lor normale. Aceste sisteme (denumite „sisteme radio cognitive") ar reprezenta cu siguranță o soluție tehnică ideală pentru maximizarea dividendului digital, însă există riscul creșterii costurilor pentru utilizatorul final până la un nivel care ar împiedica accesul general la dividendul digital.

4.24 Pentru a deschide complet banda de 800 MHz pentru noile servicii de bandă largă pe suport radio, toate sistemele de transmisie de mică putere utilizate pentru evenimente sportive sau divertisment (sistemele cu „microfoane fără fir") ar trebui să fie deplasate pe frecvențe din afara acestei benzi, pentru a evita interferențele dăunătoare cu noile servicii ale dividendului digital. În general, aceste sisteme exploatează pe plan secundar porțiunile de spectru care rămân neutilizate între două zone de acoperire alocate radiodifuziunii. Unele dintre aceste sisteme sunt destinate utilizării profesionale (de exemplu acelea operaționale pe durata Jocurilor Olimpice sau în timpul concertelor oficiale de muzică) și ocupă frecvențe ale spectrului UHF care fac obiectul unei licențe. Multe alte sisteme funcționează cu o autorizație generală, care nu necesită nicio licență individuală. Astfel, o reglementare atentă a acestor servicii ar trebui planificată în mod coordonat, la nivelul UE, pentru a se evita blocarea benzii dividendului digital de către utilizatori care interferează în mod rezidual cu spectrul, chiar și după abandonarea cu succes a televiziunii analogice.

4.25 O altă situație foarte delicată care trebuie abordată constă în prezența serviciilor UHF militare în anumite state membre și/sau în anumite state vecine care nu sunt membre UE. Aceste servicii vor reprezenta o altă sursă de interferență pentru noile servicii de comunicații ale dividendului digital. Ar trebui purtate negocieri prudente cu autoritățile militare din statele în cauză, în vederea deplasării acestor servicii către alte porțiuni ale spectrului de frecvențe radio.

Bruxelles, 15 iulie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI